

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેસર્સ પાલમ ગેસ સર્વિસ

વિરુદ્ધ

કમિશનર ઓફ ઈનકમ ટેક્સ

(સિવિલ અપીલ નં. ૫૫૧૨/૨૦૧૭)

મે ૦૩, ૨૦૧૭

[એ. કે. સીકરી અને અશોક ભૂષણ, ન્યાયમૂર્તીઓ]

ઈનકમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) અને કલમ ૧૯૭ – શું જ્યારે રકમ કોન્ટ્રાક્ટર અથવા સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવવાપાત્ર નથી પરંતુ વાસ્તવમાં ચુકવી દેવામાં આવી છે, ત્યારે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે – પ્રશ્ન એ છે કે જ્યારે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માં

વપરાયેલ શબ્દ 'ચુકવવાપાત્ર' છે, ત્યારે શું આ કલમ માત્ર એવી પરિસ્થિતિઓને જ આવરી લેશે કે જ્યાં રકમ બાકી છે અને હજુ ચુકવવાપાત્ર છે અથવા શું તે એવી પરિસ્થિતિઓને પણ આવરી લેશે કે જ્યાં રકમ અગાઉથી ચુકવી દેવામાં આવી છે પરંતુ તેના પર કોઈ એડવાન્સ ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો નથી – ઠેરવવામાં આવ્યું: જોગવાઈ એવા કેસોને પણ આવરી લેશે જ્યાં રકમ ચુકવી દેવામાં આવી હોય – કલમ ૧૯૪સી મુજબ, જ્યારે રકમ કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં જમા કરવામાં આવે અથવા જ્યારે વાસ્તવમાં ચુકવણી કરવામાં આવે ત્યારે ટેક્સ કાપવો પડે છે અને કલમ ૨૦૦ ના આધારે, કરદાતાએ રુલ ૩૦(૨) માં જણાવેલ નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર તે રકમ કેન્દ્ર સરકારના ખાતે જમા કરાવવી જરૂરી છે – જ્યારે સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની અને તેને કેન્દ્ર સરકારને ચુકવવાની જવાબદારીની સમગ્ર યોજનાને સર્વગ્રાહી રીતે વાંચવામાં આવે, ત્યારે એવું ઠેરવી શકાય નહીં કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માં આવતો 'ચુકવવાપાત્ર' શબ્દ માત્ર એવા જ કેસોનો ઉલ્લેખ કરે છે જ્યાં રકમ હજુ ચુકવવાની બાકી છે અને તે એવા કેસોને આવરી લેતો નથી જ્યાં રકમ વાસ્તવમાં ચુકવી દેવામાં આવી છે – અન્યથા, જ્યારે એવું જણાય કે અપીલકર્તા જેવી વ્યક્તિએ પ્રકરણ XVIIIB ની જોગવાઈઓનું (અથવા હાલના કેસમાં ખાસ કરીને કલમો ૧૯૪સી અને ૨૦૦ નું) ઉલ્લંઘન કર્યું છે, તો પણ તે આવી નાણાકીય ભૂલના પરિણામો ભોગવ્યા વિના મુક્ત થઈ જશે, જોકે આ પરિણામો નક્કી કરતી ચોક્કસ જોગવાઈઓ અસ્તિત્વમાં છે – ઇનકમ ટેક્સ

રૂલ્સ – રુલ ૩૦(૨).

અપીલ ડિસમિસ કરતા, કોર્ટે

ઠેરવેલ કે: ૧. ઇનકમ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૯૪સી મુજબ, સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી કરતી વ્યક્તિની એ વૈધાનિક જવાબદારી છે કે તેણે તેમાં દર્શાવેલ દરો પર સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવો. સદર કલમની સરળ ભાષા સૂચવે છે કે આવો સ્ત્રોત પરનો ટેક્સ કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં આવી રકમ જમા કરતી વખતે અથવા તેની ચુકવણી કરતી વખતે, બેમાંથી જે વહેલું હોય તે સમયે કાપવાનો રહે છે. આમ, બંને પરિસ્થિતિઓમાં ટેક્સ કાપવો પડે છે, એટલે કે, જ્યારે રકમ કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં જમા થાય અથવા જ્યારે વાસ્તવમાં ચુકવણી કરવામાં આવે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦૦ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપનાર વ્યક્તિ પર નિયત સમયમાં કેન્દ્ર સરકાર પાસે અથવા બોર્ડ નિર્દેશ આપે તે મુજબ તે રકમ જમા કરાવવાની વધુ જવાબદારી લાદે છે. આ બે કલમોનું સંયુક્ત વાંચન સૂચવે છે કે માત્ર કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી કરતી વ્યક્તિએ જ સદર ચુકવણી પર સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાનો રહેતો નથી, પછી ભલે તે ખાતામાં જમા કરવામાં આવી હોય કે વાસ્તવિક ચુકવણી કરવામાં આવી હોય, પરંતુ તે રકમ નિર્ધારિત સમય મર્યાદામાં કેન્દ્ર સરકારના ખાતે જમા કરાવવાની પાછા રહે છે. કેન્દ્ર સરકાર પાસે ચુકવણી જમા કરાવવાની સમય મર્યાદા સદર નિયમોના રુલ ૩૦(૨) માં જણાવેલ છે. [પેરા ૧૦][૮૪૨-જી-એચ; ૮૪૩-એ-સી]

૨. કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માત્ર એવા કેસોને જ આવરી લેતી નથી જ્યાં રકમ ચુકવવાપાત્ર હોય પરંતુ જ્યારે તે ચુકવવામાં આવે ત્યારે પણ આવરી લે છે. કરેલી ચુકવણીઓમાંથી સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવામાં નિષ્ફળતા, જ્યાં સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાનો હતો અથવા તેને કેન્દ્ર સરકારના ખાતે જમા કરાવવામાં નિષ્ફળતાના ચોક્કસ પરિણામો સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦૧ માં નિર્ધારિત થયેલ છે. આ કલમ જોગવાઈ કરે છે કે તે પરિસ્થિતિમાં, આવી વ્યક્તિને તે ટેક્સ સંબંધમાં ડિફોલ્ટમાં કરદાતા ગણવામાં આવશે. આ પરિણામ નિર્ધારિત કરતી વખતે, કલમ ૨૦૧ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે પૂર્વોક્ત કલમો તે ડિફોલ્ટર દ્વારા ભોગવવા પડતા અન્ય કોઈપણ પરિણામોને બાધ પહોંચાડ્યા વિના રહેશે. અન્ય પરિણામો સદર અધિનિયમની કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે, એટલે કે, આવી વ્યક્તિ દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટરને કરેલી ચુકવણીઓને બાદ મળવાપાત્ર ખર્ચ તરીકે ગણવામાં આવશે નહીં. આ સંદર્ભમાં વાંચવામાં આવે ત્યારે, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ડિફોલ્ટના સ્વરૂપ અને તેના પરિણામો સાથે વ્યવહાર કરે છે. ડિફોલ્ટ પ્રકરણ XVIIIB ને સંબંધિત છે (હાલના કેસમાં કલમો ૧૯૪સી અને ૨૦૦, જે જોગવાઈઓ પૂર્વોક્ત પ્રકરણમાં છે). જ્યારે સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની અને તેને કેન્દ્ર સરકારને ચુકવવાની જવાબદારીની સમગ્ર યોજનાને સર્વગ્રાહી રીતે વાંચવામાં આવે, ત્યારે એવું ઠેરવી શકાય નહીં કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માં

આવતો 'ચુકવવાપાત્ર' શબ્દ માત્ર એવા જ કેસોનો ઉલ્લેખ કરે છે જ્યાં રકમ હજુ ચુકવવાની બાકી છે અને તે એવા કેસોને આવરી લેતો નથી જ્યાં રકમ વાસ્તવમાં ચુકવી દેવામાં આવી છે. [પેરા ૧૫][૮૪૭-એ-એફ]

વી.એમ. સાલગાઓકર એન્ડ બ્રધર્સ (પી) લિ. વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ (૨૦૦૦) ૨૪૩ આઈ.ટી.આર. ૩૮૩; સુપ્રિમ કોર્ટ એમ્પ્લોઈઝ વેલફેર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૧૯૮૯) ૪ એસ.સી.સી. ૧૮૭: [૧૯૮૯] ૩ એસ.સી.આર. ૪૮૮ – આધાર રાખવામાં આવ્યો.

પી.એમ.એસ. ડીઝલ્સ અને અન્ય વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ – ૨, જલંધર અને અન્ય (૨૦૧૫) ૩૭૪ આઈ.ટી.આર. ૫૬૨ – મંજૂર રાખવામાં આવ્યો.

સી.આઈ.ટી. વિરુદ્ધ વેક્ટર શિપિંગ સર્વિસીસ (પી) લિ. (૨૦૧૩) ૩૫૭ આઈ.ટી.આર. ૬૪૨ – રદબાતલ ઠેરવવામાં આવ્યો.

****કેસ લો રેફરન્સ****

| સાઈટેશન | સ્થિતિ | પેરા |

| --- | --- | --- |

| (૨૦૧૫) ૩૭૪ આઈ.ટી.આર. ૫૬૨ | મંજૂર રાખવામાં આવ્યો | પેરા ૧૧ |

| (૨૦૦૦) ૨૪૩ આઈ.ટી.આર. ૩૮૩ | આધાર રાખવામાં આવ્યો | પેરા ૧૭ |

| [૧૯૮૯] ૩ એસ.સી.આર. ૪૮૮ | આધાર રાખવામાં આવ્યો | પેરા ૧૭ |

| (૨૦૧૩) ૩૫૭ આઈ.ટી.આર. ૬૪૨ | રદબાતલ ઠેરવવામાં આવ્યો | પેરા ૧૮ |

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૫૫૧૨/૨૦૧૭.

આઈટીએ નં. ૯/૨૦૧૪ માં શિમલા ખાતેની હિમાચલ પ્રદેશ હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૫.૦૬.૨૦૧૪ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

રાજ કુમાર મહેતા, બ્રેલાંગબમ પ્રેમજીત સિંહ, સુશ્રી હિમાંશી આંડલે, એડવોકેટ્સ અપીલકર્તા તરફે.

ભુવન મિશ્રા, સુશ્રી ભક્તિ પાસરિયા સેઠી, રિતેશ કુમાર, શ્રીમતી અનીલ કટિયાર, એડવોકેટ્સ સામાવાળા તરફે.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એ. કે. સીકરી દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. હાલની અપીલમાં વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો સ્પષ્ટ પ્રશ્ન ઇનકમ ટેક્સ

એક્ટ, ૧૯૬૧ (જે હવે પછી 'સદર અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ના અર્થઘટન સંબંધિત છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૯૭સી ને પણ સંકળાયેલા મુદ્દા સાથે કેટલોક સંબંધ છે.

૨. સદર અધિનિયમની કલમ ૪૦ એવી કેટલીક પરિસ્થિતિઓની ગણતરી કરે છે કે જેમાં કરદાતા દ્વારા તેના ધંધા દરમિયાન થયેલ ખર્ચને 'ધંધા અથવા વ્યવસાયના નફા અને લાભો' ના મથાળા હેઠળ કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરતી વખતે બાદ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. આવી એક પરિસ્થિતિ કલમ ૪૦ ના સબ-સેક્શન (એ) ના કલોઝ (આઈએ) માં પૂરી પાડવામાં આવી છે. આ જોગવાઈ નીચે મુજબ વંચાય છે:

"કલમ ૪૦-૨કમો જે બાદ મળવાપાત્ર નથી:

કલમો ૩૦ થી [૩૮] માં તેનાથી વિરુદ્ધ ગમે તે હોય તેમ છતાં, "ધંધા અથવા વ્યવસાયના નફા અને લાભો" ના મથાળા હેઠળ કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરતી વખતે નીચેની રકમો બાદ કરવામાં આવશે નહીં,

xxx xxx xxx

(આઈએ) કોઈપણ વ્યાજ, કમિશન અથવા દલાલી, વ્યાવસાયિક સેવાઓ માટેની ફી અથવા તકનીકી સેવાઓ માટેની ફી જે કોઈ નિવાસીને ચુકવવાપાત્ર હોય, અથવા કોઈપણ કામ કરવા માટે (કોઈપણ કામ કરવા માટે મજૂરો પૂરા પાડવા સહિત) નિવાસી હોય તેવા કોન્ટ્રાક્ટર અથવા સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને

ચુકવવાપાત્ર રકમો, જેના પર પ્રકરણ XVII-B હેઠળ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાપાત્ર હોય અને આવો ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો ન હોય અથવા, કપાત કર્યા પછી, અગાઉના વર્ષ દરમિયાન, અથવા કલમ ૨૦૦ ની સબ-સેક્શન (૧) હેઠળ નિર્ધારિત સમય મર્યાદા સમાપ્ત થાય તે પહેલાંના પછીના વર્ષમાં ચુકવવામાં આવ્યો ન હોય;

પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં આવી કોઈપણ રકમના સંબંધમાં, પછીના કોઈ વર્ષમાં ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો હોય અથવા અગાઉના વર્ષમાં ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો હોય પરંતુ કલમ ૨૦૦ ની સબ-સેક્શન (૧) હેઠળ નિર્ધારિત સમય મર્યાદા સમાપ્ત થયા પછીના કોઈ વર્ષમાં ચુકવવામાં આવ્યો હોય, તો આવી રકમ જે અગાઉના વર્ષમાં આવો ટેક્સ ચુકવવામાં આવ્યો હોય તે અગાઉના વર્ષની આવકની ગણતરીમાં બાદ છૂટ તરીકે આપવાપાત્ર રહેશે.

xxx xxx xxx

૩. કલોઝ (આઈએ) મુજબ, કરવામાં આવેલી કેટલીક ચુકવણીઓ, જેમાં કોન્ટ્રાક્ટર અથવા સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવવાપાત્ર રકમોનો સમાવેશ થાય છે, તેને એ કિસ્સામાં ખર્ચ તરીકે બાદ આપવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં જો સદર અધિનિયમના પ્રકરણ XVIIIB હેઠળ સદર ચુકવણી પર સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાપાત્ર હોય અને આવો ટેક્સ અગાઉના વર્ષ દરમિયાન અથવા સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦૦ ના સબ-સેક્શન (૧) હેઠળ નિર્ધારિત સમય

મર્યાદા સમાપ્ત થાય તે પહેલાં પછીના વર્ષમાં કાપવામાં ન આવ્યો હોય અથવા, કપાત કર્યા પછી, ચુકવવામાં ન આવ્યો હોય. હાલના કેસમાં, આકારણી વર્ષ ૨૦૦૬-૨૦૦૭ માં અપીલકર્તા કરદાતા દ્વારા કેટલીક ચુકવણીઓ કરવામાં આવી હતી પરંતુ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો ન હતો અને જમા કરાવવામાં આવ્યો ન હતો. અમે અહીં જ એ સ્પષ્ટ કરી શકીએ છીએ કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૯૪સી મુજબ, કોન્ટ્રાક્ટરો અને સબ-કોન્ટ્રાક્ટરોને કરાતી ચુકવણીઓ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કપાતને આધીન છે. ઇનકમ ટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ/રેવેન્યુએ, તેથી, સદર આકારણી વર્ષમાં કરદાતાના હાથે કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરતી વખતે સબ-કોન્ટ્રાક્ટરોને ચુકવેલી રકમો બાદ છૂટ તરીકે મંજૂર કરી નથી.

૪. જોઈ શકાય છે કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) 'ચુકવવાપાત્ર' પદસમૂહનો ઉપયોગ કરે છે અને તેના આધારે વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થયેલ પ્રશ્ન એ છે:

"શું જ્યારે રકમ કોન્ટ્રાક્ટર અથવા સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને 'ચુકવવાપાત્ર' નથી પરંતુ વાસ્તવમાં ચુકવી દેવામાં આવી છે, ત્યારે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે?"

૫. કેટલાક તથ્યો કે જે પૂર્વોક્ત મુદ્દા પર અસર ધરાવશે તે આ તબક્કે જણાવવા જરૂરી છે:

અપીલકર્તા-કરદાતા પાલમપુર ખાતે મેસર્સ પાલમ ગેસ સર્વિસના નામે એલપીજી સિલિન્ડર ખરીદવા અને વેચવાના ધંધામાં રોકાયેલા છે. આકારણી કાર્યવાહી દરમિયાન, અસેસિંગ ઓફિસરના ધ્યાને આવ્યું કે એલપીજીના પરિવહન માટે કરદાતાનો મુખ્ય કોન્ટ્રાક્ટ ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન, બદ્દી સાથે હતો. કરદાતાને આઇઓસી બદ્દી તરફથી રૂ. ૩૨,૦૪,૧૪૦/- ની કુલ ભાડાની ચુકવણી પ્રાપ્ત થઈ હતી. કરદાતાએ, બદલામાં, ત્રણ વ્યક્તિઓ, એટલે કે વિમલા દેવી, સંજય કુમાર અને અજય દ્વારા એલપીજીનું પરિવહન કરાવ્યું હતું કે જેમને તેમણે રૂ. ૨૦,૯૭,૬૮૯/- ની રકમનું ભાડું ચુકવ્યું હતું. અસેસિંગ ઓફિસરે અવલોકન કર્યું કે કરદાતાએ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૯૪સી ના અર્થમાં સદર ત્રણ વ્યક્તિઓ સાથે સબ-કોન્ટ્રાક્ટ કર્યો હતો અને તેથી, તેઓ રૂ. ૨૦,૯૭,૬૮૯/- ની ચુકવણીમાંથી સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવા માટે જવાબદાર હતા. તેમ કરવામાં તેમની નિષ્ફળતાના કારણે સદર અધિનિયમની કલમ ૪૦(એ)(આઇએ) ની જોગવાઈઓ મુજબ અસેસિંગ ઓફિસર દ્વારા સદર ભાડાના ખર્ચને નામેંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. અસેસિંગ ઓફિસરના હુકમ સામે, કરદાતાએ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ (અપીલ્સ), શિમલા સમક્ષ અપીલ દાખલ કરેલ જેમણે તારીખ ૧૭ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ ના પોતાના હુકમથી તારીખ ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૧ ના હુકમને ગ્રાહ્ય રાખ્યો હતો. તે પછી આ કેસ ઇનકમ ટેક્સ અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ (ટૂંકમાં 'આઇટીએટી') સમક્ષ અપીલમાં આવ્યો કે જેનું પરિણામ પણ એ જ આવ્યું.

સદર અધિનિયમની કલમ ૨૬૦એ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં આગળની અપીલમાં, પરિણામ બદલાયા વગરનું રહ્યું કારણ કે હિમાચલ પ્રદેશ હાઈકોર્ટે પણ આઈટીએટીના હુકમને બહાલ રાખીને અપીલ ડિસમિસ કરી હતી.

૬. એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે હવે ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલ અને ઉપર ઘડવામાં આવેલ પ્રશ્ન હાઈકોર્ટ સહિત નીચેની સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ સ્પષ્ટપણે ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો હતો.

૭. પ્રશ્ન એ છે કે, ઉપર નોંધ્યા મુજબ, જ્યારે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માં વપરાયેલ શબ્દ 'ચુકવવાપાત્ર' છે, ત્યારે શું આ કલમ માત્ર એવી પરિસ્થિતિઓને જ આવરી લેશે કે જ્યાં રકમ લેણી નીકળે છે અને હજુ ચુકવવાપાત્ર છે અથવા શું તે એવી પરિસ્થિતિઓને પણ આવરી લેશે કે જ્યાં રકમ અગાઉથી ચુકવી દેવામાં આવી છે પરંતુ તેના પર કોઈ એડવાન્સ ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો ન હતો. આ મુદ્દો વિવિધ હાઈકોર્ટો સમક્ષ સુનાવણી માટે આવ્યો છે અને તેના પર હાઈકોર્ટોના ભિન્ન વિચારો છે. વાસ્તવમાં, મોટાભાગની હાઈકોર્ટોએ એવો વિચાર અપનાવ્યો છે કે પૂર્વોક્ત જોગવાઈ એવા કેસોને પણ આવરી લેશે જ્યાં રકમ ચુકવી દેવામાં આવી હોય. મદ્રાસ, કલકત્તા અને ગુજરાત હાઈકોર્ટોનો આ જ વિચાર છે. અલાહાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા વિપરીત વિચાર અપનાવવામાં આવ્યો છે. તાજેતરના એક ચુકાદામાં, પંજાબ અને હરિયાણા

હાઈકોર્ટે પૂર્વોક્ત હાઈકોર્ટોના ચુકાદાઓની નોંધ લીધી હતી અને મદ્રાસ, કલકત્તા અને ગુજરાત હાઈકોર્ટો દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વિચાર સાથે સંમતિ દર્શાવી હતી અને અલાહાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વિચારને અનુસરવામાં પોતાની અનિચ્છા દર્શાવી હતી.

૮. આ પરિદ્રશ્યમાં, અમે વિપરીત નિષ્કર્ષ પર પહોંચેલા ચુકાદાઓના બે જૂથોમાં હાઈકોર્ટો દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોની પ્રથમ ચર્ચા કરવા માંગીએ છીએ. તે પહેલાં, અમે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૯૪સી અને ૨૦૦ તેમજ ઈનકમ ટેક્સ રૂલ્સના રુલ ૩૦(૨) ના સંબંધિત ભાગોને પણ પુનઃઉત્પાદિત કરવા માંગીએ છીએ, કારણ કે તેઓ વિવાદનો નિર્ણય કરવા માટે પણ સંબંધિત છે. આ જોગવાઈઓ નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૧૯૪-સી. કોન્ટ્રાક્ટરોને ચુકવણીઓ. (૧) કોન્ટ્રાક્ટર અને નિર્ધારિત વ્યક્તિ વચ્ચેના કરારને અનુસરીને કોઈપણ કામ કરવા માટે (કોઈપણ કામ કરવા માટે મજૂરો પૂરા પાડવા સહિત) કોઈ નિવાસીને (આ કલમમાં જે હવે પછી કોન્ટ્રાક્ટર તરીકે ઉલ્લેખિત છે) કોઈપણ રકમ ચુકવવા માટે જવાબદાર કોઈપણ વ્યક્તિએ, કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં આવી રકમ જમા કરતી વખતે અથવા રોકડમાં અથવા ચેક અથવા ડ્રાફ્ટ જારી કરીને અથવા અન્ય કોઈ મોડ દ્વારા તેની ચુકવણી કરતી વખતે, બેમાંથી જે વહેલું હોય ત્યારે, તેની

બરાબરની રકમ કાપવી-

૨૦૦. ટેક્સ કાપનાર વ્યક્તિની ફરજ. (૧) આ પ્રકરણની પૂર્વોક્ત જોગવાઈઓ અનુસાર કોઈપણ રકમ કાપનાર કોઈપણ વ્યક્તિએ નિર્ધારિત સમયમાં, આ રીતે કાપેલી રકમ કેન્દ્ર સરકારના ખાતે અથવા બોર્ડ નિર્દેશ આપે તે મુજબ ચુકવવી.

(૨) કલમ ૧૯૨ ની સબ-સેક્શન (૧-એ) માં દર્શાવેલ એમ્પ્લોયર હોય તેવી કોઈપણ વ્યક્તિએ, નિર્ધારિત સમયમાં, ટેક્સ કેન્દ્ર સરકારના ખાતે અથવા બોર્ડ નિર્દેશ આપે તે મુજબ ચુકવવો.

(૩) ૧ લી એપ્રિલ, ૨૦૦૫ ના રોજ અથવા તે પછી આ પ્રકરણની પૂર્વોક્ત જોગવાઈઓ અનુસાર અથવા, કિસ્સા મુજબ, કલમ ૧૯૨ ની સબ-સેક્શન (૧-એ) માં દર્શાવેલ એમ્પ્લોયર હોય તેવી કોઈપણ વ્યક્તિએ નિર્ધારિત સમયમાં કેન્દ્ર સરકારના ખાતે કાપેલો ટેક્સ ચુકવ્યા પછી, એવા સમયગાળા માટે એવા સ્ટેટમેન્ટ તૈયાર કરવા જે નિર્ધારિત કરવામાં આવે અને નિર્ધારિત ઇનકમ ટેક્સ ઓથોરિટી અથવા આવી ઓથોરિટી દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિને તેવા ફોર્મમાં અને તે રીતે ચકાસાયેલ અને વિગતો દર્શાવતા અને તેવા સમયની અંદર સુપ્રત કરવા અથવા કરાવવા જે નિર્ધારિત કરવામાં આવે."

૯. ઇનકમ ટેક્સ રૂલ્સનો રુલ ૩૦(૨) જે કલમ ૨૦૦(૧) દ્વારા જરૂરી માન્યા મુજબ કેન્દ્ર સરકારના ખાતે કાપેલો ટેક્સ ચુકવવા માટે નિર્ધારિત સમય નિર્ધારિત કરે છે અને તેનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વંચાય છે:

"સ્ત્રોત પર કાપવામાં આવેલ ટેક્સ અથવા કલમ ૧૯૨ ની સબ-સેક્શન (૧એ) હેઠળ ચુકવવામાં આવેલ ટેક્સ સરકારના ખાતે ચુકવવાનો સમય અને મોડ.

૩૦(૧) સરકારની કચેરી દ્વારા પ્રકરણ XVII-B ની જોગવાઈઓ અનુસાર કાપવામાં આવેલી તમામ રકમો કેન્દ્ર સરકારના ખાતે ચુકવવામાં આવશે-

(૨) સરકારની કચેરી સિવાયના ડિડક્ટર્સ દ્વારા પ્રકરણ XVII-B ની જોગવાઈઓ અનુસાર કાપવામાં આવેલી તમામ રકમો કેન્દ્ર સરકારના ખાતે ચુકવવામાં આવશે-

(એ) જ્યાં આવક અથવા રકમ માર્ચ મહિનામાં જમા કરવામાં આવી હોય અથવા ચુકવવામાં આવી હોય ત્યાં એપ્રિલના ૩૦ મા દિવસે અથવા તે પહેલાં; અને

(બી) અન્ય કોઈપણ કિસ્સામાં, જે મહિનામાં-

(૧) કપાત કરવામાં આવી હોય; અથવા

(૨) કલમ ૧૯૨ ની સબ-સેક્શન (૧એ) હેઠળ ઇનકમ-ટેક્સ

તેણો થતો હોય,

તે મહિનો પૂરો થયાના સાત દિવસમાં અથવા તે પહેલાં."

૧૦. કલમ ૧૯૪સી મુજબ, સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી કરતી વ્યક્તિની એ વૈધાનિક જવાબદારી છે કે તેણે તેમાં દર્શાવેલ દરો પર સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવો. સદર કલમની સરળ ભાષા સૂચવે છે કે આવો સ્ત્રોત પરનો ટેક્સ કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં આવી રકમ જમા કરતી વખતે અથવા તેની ચુકવણી કરતી વખતે, બેમાંથી જે વહેલું હોય તે સમયે કાપવાનો રહે છે. આમ, બંને પરિસ્થિતિઓમાં ટેક્સ કાપવો પડે છે, એટલે કે, જ્યારે રકમ કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં જમા થાય અથવા જ્યારે વાસ્તવમાં ચુકવણી કરવામાં આવે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦૦ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપનાર વ્યક્તિ પર નિયત સમયમાં કેન્દ્ર સરકાર પાસે અથવા બોર્ડ નિર્દેશ આપે તે મુજબ તે રકમ જમા કરાવવાની વધુ જવાબદારી લાદે છે.

આ બે કલમોનું સંયુક્ત વાંચન સૂચવે છે કે માત્ર કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી કરતી વ્યક્તિએ જ સદર ચુકવણી પર સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાનો રહેતો નથી, પછી ભલે તે ખાતામાં જમા કરવામાં આવી હોય કે વાસ્તવિક ચુકવણી કરવામાં આવી હોય, પરંતુ તે રકમ નિર્ધારિત સમય મર્યાદામાં કેન્દ્ર સરકારના ખાતે જમા કરાવવાની પણ રહે છે. કેન્દ્ર સરકાર પાસે ચુકવણી જમા કરાવવાની સમય મર્યાદા સદર નિયમોના રુલ ૩૦(૨) માં જણાવેલ છે.

૧૧. પી.એમ.એસ. ડીઝલ્સ અને અન્ય વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ – ૨, જલંધર અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૩૭૪ આઈ.ટી.આર. ૫૬૨ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ નીચેના અવલોકનો સાથે આ જોગવાઈઓને ફરજિયાત સ્વરૂપની ગણાવી છે:

"૧૩. પ્રકરણ XVII ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની જવાબદારી ફરજિયાત છે. કોઈપણ રકમ ચુકવવા માટે જવાબદાર વ્યક્તિ સરકારી ખાતામાં રકમ જમા કરાવવા માટે પણ જવાબદાર છે. પ્રકરણ XVII-B ની તમામ કલમોમાં વ્યક્તિએ તેમાં નિર્ધારિત દરો પર સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવો જરૂરી છે. દરેક કલમમાં જરૂરિયાત પહેલાં "shall" શબ્દ આવે છે. તેથી જોગવાઈઓ ફરજિયાત છે. કોઈપણ કલમમાં એવું કશું નથી કે જે આપણને "shall" શબ્દને "may" તરીકે વાંચવા માટે વાજબી ઠેરવે. જે સમયે કપાત કરવાની હોય છે તે સમય પણ સ્થાપિત કરે છે કે જોગવાઈઓ ફરજિયાત છે. ઉદાહરણ તરીકે, કલમ ૧૯૪સી હેઠળ, રકમ ચુકવવા માટે જવાબદાર વ્યક્તિએ "કોન્ટ્રાક્ટરના ખાતામાં આવી રકમ જમા કરતી વખતે અથવા તેની ચુકવણી કરતી વખતે" ટેક્સ કાપવો જરૂરી છે."

૧૨. પૂર્વોક્ત વિચાર ધરાવતી વખતે, પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ કલકત્તા

અને મદ્રાસ હાઈકોર્ટોના ચુકાદાઓ પર ચર્ચા કરી, જેમણે સમાન વિચાર અપનાવ્યો હતો, અને તેની સાથે સંમતિ દર્શાવી હતી, જે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ નીચેની ચર્ચા પરથી સ્પષ્ટ થાય છે:

"૧૪. કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ વિરુદ્ધ કેસન્ટ એક્સપોર્ટ સિન્ડિકેટ, (૨૦૧૩) ૨૧૬ ટેક્સમેન ૨૫૮ (કલકત્તા) માં કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ઠેરવેલ કે:-

"૧૩.....

આ તમામ કલમોમાં વપરાયેલ 'shall' પદાવલી સ્પષ્ટ કરે છે કે આ ફરજિયાત જોગવાઈઓ છે અને સંબંધિત કલમો હેઠળ વિચારવામાં આવેલી સમગ્ર રકમને લાગુ પડે છે. આ કલમો કરદાતાને ટીડીએસ કર્યા વિના ચુકવણી કરવા માટે કોઈ છૂટછાટ આપતી નથી. તેનાથી વિપરીત, ધારાસભાનો ઇરાદો એ વાત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ટેક્સ કપાતનો સમય ટેક્સ વસૂલવાની વહેલામાં વહેલી તક છે, કાં તો મેળવનારના ખાતામાં જમા કરતી વખતે અથવા મેળવનારને ચુકવણી કરતી વખતે, બેમાંથી જે વહેલું હોય."

૧૫. સુશ્રી ડુગ્ગાએ ટ્યુબ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા લિ. વિરુદ્ધ અસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇનકમ-ટેક્સ (ટીડીએસ), [૨૦૧૦] ૩૨૫ આઈ.ટી.આર. ૬૧૦ (મદ્રાસ) માં મદ્રાસ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું. ડિવિઝન બેન્ચે

ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા આંકડાઓનો સંદર્ભ આપ્યો જેણે જાહેરાત કરી કે ટીડીએસ સંગ્રહે મહેસૂલમાં વધારો કર્યો છે. નાણાકીય વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ માં એડવાન્સ ટેક્સ, સરચાર્જ વગેરેનું કુલ સંગ્રહ રૂ. ૨,૭૫,૮૫૭.૭૦ કરોડ હતું જેમાં એકમાત્ર ટીડીએસ ઘટક રૂ. ૧,૩૦,૪૭૦.૮૦ કરોડ હતો. ડિવિઝન બેન્ચે અવલોકન કર્યું કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ની રજૂઆતે નોંધપાત્ર અંશે ટીડીએસ વધારવાના ઉદ્દેશ્યને પ્રાપ્ત કર્યો હતો. ડિવિઝન બેન્ચે એવું પણ અવલોકન કર્યું કે જ્યારે ટીડીએસ સંબંધિત જોગવાઈઓ અને પ્રક્રિયાઓ કાળજીપૂર્વક લાગુ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે મેળવનારાઓની ઓળખ પણ સુનિશ્ચિત કરે છે જેથી કરદાતાઓના નેટવર્કની પુષ્ટિ થાય છે અને એકવાર કરદાતાઓની ઓળખ થઈ જાય પછી તે ટેક્સ સંગ્રહ મશીનરીને તે તમામ વ્યક્તિઓને તેના દાયરામાં લાવવા માટે સક્ષમ બનાવશે જેઓ કરદાતાઓના નેટવર્કમાં આવવા માટે જવાબદાર છે. આ ઉદ્દેશ્યો ધારાસભાનો એ ઇરાદો પણ દર્શાવે છે કે સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની જરૂરિયાત ફરજિયાત છે.

૧૬. તેથી સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની જવાબદારી ફરજિયાત છે."

૧૩. કલમ ૨૦૦ અને રુલ ૩૦(૨) સાથે સંયુક્ત રીતે કલમ ૧૯૪સી નું પૂર્વોક્ત અર્થઘટન નિષ્ફલંક છે અને શંકાના કોઈપણ અંશ વિનાનું છે. આમ,

અમે અપનાવવામાં આવેલા વિચારને અમારી સંમતિ આપીએ છીએ. જેમ કે હવે પછી થોડી વિગતવાર નોંધવામાં આવશે અને ચર્ચા કરવામાં આવશે, અલાહાબાદ હાઈકોર્ટે, કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) નું અર્થઘટન કરતી વખતે, આ પાસાં સાથે બિલકુલ વ્યવહાર કર્યો ન હતો, જ્યારે સદર જોગવાઈના વ્યાપ વિચારતી વખતે તે સ્પષ્ટ અસર ધરાવે છે.

૧૪. પૂર્વોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, ચાલો હવે આપણે તે મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરીએ, એટલે કે, કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માં 'ચુકવવાપાત્ર' શબ્દનો અર્થ માત્ર ત્યારે જ થશે જ્યારે રકમ ચુકવવાપાત્ર હોય અને વાસ્તવમાં ચુકવવામાં આવી હોય ત્યારે નહીં. વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ, એ સ્વીકારી શકાય કે બે શબ્દો, એટલે કે 'ચુકવવાપાત્ર' અને 'ચુકવેલ', અલગ-અલગ અર્થ દર્શાવે છે. ઉપર દર્શાવેલ પી.એમ.એસ. ડીઝલ્સ અને અન્ય માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે યોગ્ય રીતે ટિપ્પણી કરી હતી કે 'ચુકવવાપાત્ર' શબ્દ, વાસ્તવમાં, 'ચુકવેલ' શબ્દનો વિરોધી શબ્દ છે. સાથે જ, તેમણે એવો વિચાર અપનાવ્યો કે તે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ના અર્થઘટન માટે મહત્વપૂર્ણ ન હતો. આ પાસાંની આગળ ચર્ચા કરતા, પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે પ્રથમ કરદાતાની આ રજૂઆત સાથે વ્યવહાર કર્યો કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માત્ર તે કરદાતાઓને જ સંબંધિત છે જેઓ મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરે છે અને તેવા કેસોને આવરી લેતી નથી જ્યાં કરદાતાઓ કેશ સિસ્ટમ અનુસરે છે. સદર રજૂઆતને નીચે મુજબ રદબાતલ

કરવામાં આવી હતી:

"૧૯. એવું કશું નથી જે અમને આ રજૂઆત સ્વીકારવા માટે પ્રેરે. કલમનો ઉદ્દેશ્ય ટેક્સની વસૂલાત સુનિશ્ચિત કરવાનો છે. કલમમાં અમને એવો કોઈ સંકેત દેખાતો નથી કે આ ઉદ્દેશ્ય કોઈ ખાસ પ્રકારના કરદાતા અથવા ચોક્કસ એકાઉન્ટિંગ પ્રેક્ટિસ અનુસરતા કરદાતાઓ પાસેથી ટેક્સ વસૂલવા પૂરતો મર્યાદિત હતો. જ્યાં સુધી આ જોગવાઈનો સંબંધ છે, કરદાતાઓ દ્વારા કઈ એકાઉન્ટિંગ સિસ્ટમ અનુસરવામાં આવે છે તેનાથી સરકારને કોઈ ફરક પડતો નથી તેવું લાગે છે. સરકારને ટેક્સ વસૂલવામાં રસ છે. જો કોઈ કારણસર, સરકાર માત્ર મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાઓ પાસેથી ટેક્સ વસૂલાત સુનિશ્ચિત કરવામાં રસ ધરાવતી હોત, તો અમે આશા રાખી હોત કે જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે, જો અભિવ્યક્ત રીતે નહીં, તો તેવું નિર્ધારિત કરે. એવું સૂચવવામાં આવ્યું નથી કે કેશ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાઓ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવા માટે જવાબદાર નથી. એવું સૂચવવામાં આવ્યું નથી કે પ્રકરણ XVII-B ની જોગવાઈઓ કેશ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાઓને લાગુ પડતી નથી. પ્રકરણ XVII-B માં પણ એવું કશું નથી જે અન્યથા સૂચવે.

૨૦. અમારો વિચાર ૨૦૦૪ ના ફાઈનાન્સ બિલ (નં. ૨) માટેની સ્પષ્ટતાત્મક નોંધ દ્વારા મજબૂત થાય છે. કલમ ૪૦ ના કલોઝ

(એ) નો સબ-કલોઝ (આઈએ) ૦૧.૦૪.૨૦૦૫ થી અમલી બને તે રીતે ૨૦૦૪ ના ફાઈનાન્સ બિલ (નં. ૨) દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ફાઈનાન્સ બિલ-૨૦૦૪ ની સ્પષ્ટતાત્મક નોંધમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું:-

"ટીડીએસ જોગવાઈઓના પાલનમાં વધારો કરવાના હેતુથી, નિવાસીઓને વ્યાજ, કમિશન અથવા દલાલીની ચુકવણી, વ્યાવસાયિક સેવાઓ માટેની ફી અથવા તકનીકી સેવાઓ માટેની ફી, અને કોઈ કામ કરવા માટે (કોઈ કામ કરવા માટે મજૂરો પૂરા પાડવા સહિત) નિવાસી કોન્ટ્રાક્ટર અથવા સબ-કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણીઓ, જેના પર ટેક્સ કાપવામાં આવ્યો નથી અથવા કપાત કર્યા પછી, કલમ ૨૦૦ ની સબ-સેક્શન (૧) હેઠળ નિર્ધારિત સમય મર્યાદા સમાપ્ત થાય તે પહેલાં અને પ્રકરણ XVII-B ની અન્ય જોગવાઈઓ અનુસાર ચુકવવામાં આવ્યો નથી, તેને કલમ ૪૦(એ) (આઈ) ની જોગવાઈઓ વિસ્તારવાનો પ્રસ્તાવ છે."

૨૧. જોગવાઈઓનું પાલન માત્ર ટેક્સનું સંગ્રહ સુનિશ્ચિત કરતું નથી પરંતુ સત્તાધિકારીઓને તે તમામ વ્યક્તિઓને તેમના દાયરામાં લાવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે જેઓ કરદાતાઓના નેટવર્કમાં આવવા માટે જવાબદાર છે. ઈરાદો કરદાતાઓ દ્વારા અનુસરવામાં આવતી એકાઉન્ટિંગ સિસ્ટમને ધ્યાનમાં લીધા વિના ટેક્સનું સંગ્રહ સુનિશ્ચિત કરવાનો હતો. મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરતા

કરદાતાઓ પૂરતી કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ની જોગવાઈઓને મર્યાદિત કરીને પ્રકરણ XVII ના પાલનમાં વધારો કરવાનો અને ડિપાર્ટમેન્ટના દાયરામાં કરદાતાઓને લાવવાનો આ બેવડો હેતુ કેવી રીતે સર થાય છે તે અમને દેખાતું નથી. તેમજ અમને એવું કશું મળતું નથી જે સંકેત આપે કે કોઈ કારણસર ધારાસભા આ ઉદ્દેશ્યો માત્ર મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાઓ પૂરતું કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) નું અમલીકરણ મર્યાદિત કરીને પ્રાપ્ત કરવા માંગતી હતી.

૨૨. કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ વિરુદ્ધ કેસન્ટ એક્સપોર્ટ સિન્ડિકેટ, (ઉપર મુજબ) માં કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા સમાન વિચાર અપનાવવામાં આવ્યો હતો. ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે:-

"૧૨.૩. એ નોંધપાત્ર છે કે કલમ ૪૦(એ) કરદાતા દ્વારા અનુસરવામાં આવતી એકાઉન્ટિંગ પદ્ધતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના લાગુ પડે છે. તેથી, 'ચુકવવાપાત્ર' શબ્દનો ઉપયોગ કરીને ધારાસભાએ સમગ્ર એકત્રિત જવાબદારીનો સમાવેશ કર્યો. જો કરદાતા એકાઉન્ટિંગની મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરતા હતા, તો જે ક્ષણે જવાબદારી એકત્રિત થવા પર મેળવનારના ખાતામાં રકમ જમા કરવામાં આવી હતી, તે ક્ષણે ટીડીએસ કરવો જરૂરી હતો પરંતુ જો કરદાતા એકાઉન્ટિંગની કેશ સિસ્ટમ અનુસરતા હતા, તો ચુકવણી કરવા પર ટીડીએસ કરવાનો હતો કારણ કે ચુકવણી કરીને

જવાબદારી મુક્ત કરવામાં આવી હતી. ટીડીએસ જોગવાઈઓ વાસ્તવિક ચુકવણી અને રકમ જમા કરવા બંને પરિસ્થિતિઓમાં લાગુ પડે છે. એ તથ્ય પરથી તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ થાય છે કે, 'જેના પર પ્રકરણ XVII-B હેઠળ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાપાત્ર છે' પદસમૂહ, બિલમાં ન હતો પરંતુ એક્ટમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કોઈ હેતુ વગરનું ન હતું."

૧૫. અમે પણ પૂર્વોક્ત વિચારને મંજૂર કરીએ છીએ. તે પરથી એ ફલિત થાય છે કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માત્ર એવા કેસોને જ આવરી લેતી નથી જ્યાં રકમ ચુકવવાપાત્ર હોય પરંતુ જ્યારે તે ચુકવવામાં આવે ત્યારે પણ આવરી લે છે. આ સંબંધમાં, એ હેતુ ધ્યાનમાં રાખવો પડશે કે જેનાથી કલમ ૪૦ ઘડવામાં આવી હતી અને જેની નોંધ ઉપર લેવામાં આવી ચૂકી છે. આપણે કલમો ૧૯૪સી અને ૨૦૦ ની જોગવાઈઓ પણ ધ્યાનમાં રાખવી પડશે. એકવાર એવું જણાય કે પૂર્વોક્ત કલમો વ્યક્તિને માત્ર ચુકવવાપાત્ર રકમો પર જ નહીં પરંતુ જ્યારે રકમો વાસ્તવમાં કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવવામાં આવે ત્યારે પણ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાનો આદેશ આપે છે, તો આ વૈધાનિક જવાબદારીનું પાલન ન કરનાર કોઈપણ વ્યક્તિએ તે પરિણામો ભોગવવા પડશે જે સદર અધિનિયમમાં જ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. કરેલી ચુકવણીઓમાંથી સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવામાં નિષ્ફળતા, જ્યાં સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાનો હતો અથવા તેને કેન્દ્ર સરકારના

ખાતે જમા કરાવવામાં નિષ્ફળતાના ચોક્કસ પરિણામો સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦૧ માં નિર્ધારિત થયેલ છે. આ કલમ જોગવાઈ કરે છે કે તે પરિસ્થિતિમાં, આવી વ્યક્તિને તે ટેક્સ સંબંધમાં ડિફોલ્ટમાં કરદાતા ગણવામાં આવશે. આ પરિણામ નિર્ધારિત કરતી વખતે, કલમ ૨૦૧ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે પૂર્વોક્ત કલમો તે ડિફોલ્ટ દ્વારા ભોગવવા પડતા અન્ય કોઈપણ પરિણામોને બાધ પહોંચાડ્યા વિના રહેશે. અન્ય પરિણામો સદર અધિનિયમની કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે, એટલે કે, આવી વ્યક્તિ દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટરને કરેલી ચુકવણીઓને બાદ મળવાપાત્ર ખર્ચ તરીકે ગણવામાં આવશે નહીં. આ સંદર્ભમાં વાંચવામાં આવે ત્યારે, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) ડિફોલ્ટના સ્વરૂપ અને તેના પરિણામો સાથે વ્યવહાર કરે છે. ડિફોલ્ટ પ્રકરણ XVIIIB ને સંબંધિત છે (હાલના કેસમાં કલમો ૧૯૪સી અને ૨૦૦, જે જોગવાઈઓ પૂર્વોક્ત પ્રકરણમાં છે). જ્યારે સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની અને તેને કેન્દ્ર સરકારને ચુકવવાની જવાબદારીની સમગ્ર યોજનાને સર્વગ્રાહી રીતે વાંચવામાં આવે, ત્યારે એવું ઠેરવી શકાય નહીં કે કલમ ૪૦(એ) (આઈએ) માં આવતો 'ચુકવવાપાત્ર' શબ્દ માત્ર એવા જ કેસોનો ઉલ્લેખ કરે છે જ્યાં રકમ હજી ચુકવવાની બાકી છે અને તે એવા કેસોને આવરી લેતો નથી જ્યાં રકમ વાસ્તવમાં ચુકવી દેવામાં આવી છે. જો આ જોગવાઈનું અર્થઘટન હાલના અપીલકર્તા દ્વારા સૂચવેલ રીતે કરવામાં આવે, તો અપીલકર્તા જેવી વ્યક્તિએ પ્રકરણ XVIIIB ની જોગવાઈઓનું (અથવા હાલના કેસમાં ખાસ કરીને કલમો

૧૯૪૬ અને ૨૦૦ નું) ઉદ્ધન કર્યું હોવાનું જણાય તો પણ, તે આવી નાણાકીય ભૂલના પરિણામો ભોગવ્યા વિના મુક્ત થઈ જશે, જોકે આ પરિણામો નક્કી કરતી ચોક્કસ જોગવાઈઓ અસ્તિત્વમાં છે. પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે વિવિધ પાસાઓને ધ્યાનમાં રાખીને કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) નું સંપૂર્ણ અર્થઘટન કર્યું છે. અમે સદર ચુકાદામાંથી નીચેના ફકરાઓને ફરીથી ટાંકીશું, તેની સાથે અમારી પૂર્ણ સંમતિ સાથે:

"૨૬. વધુમાં, માત્ર જવાબદારી ઉદ્ભવવાથી કરદાતાએ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવો જરૂરી બનતો નથી જો આવી ચુકવણીઓ, જો કરવામાં આવે તો, કરદાતાએ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવો જરૂરી બનાવે. પ્રકરણ XVII-B હેઠળ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની જવાબદારી માત્ર ચુકવણી કરવામાં આવે અથવા જ્યાં પ્રકરણ XVII ની કલમો હેઠળ આ રીતે નિર્ધારિત કરવામાં આવે ત્યાં જ ઉદ્ભવે છે, રકમ મેળવનારના ખાતામાં જમા થાય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની જવાબદારી કરદાતા મેળવનાર પ્રત્યે જવાબદાર હોવાના કારણે ઉદ્ભવતી નથી પરંતુ કેશ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાના કિસ્સામાં જવાબદારી મુક્ત થવા પર અને મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતા દ્વારા જમા આપવામાં આવ્યા પર જ ઉદ્ભવે છે. આ પ્રકરણ XVII ની દરેક કલમ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે.

૨૭. ઉદાહરણ તરીકે, એક કરદાતાનો કિસ્સા લો, જે એકાઉન્ટિંગની કેશ સિસ્ટમ અનુસરે છે અને જ્યાં કરદાતા જે કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવવા માટે જવાબદાર હોવા છતાં, કોઈ કારણસર તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે. કરદાતા ત્યારે સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવા માટે જવાબદાર નથી. એક કરદાતાનો કિસ્સો પણ લો, જે મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરે છે. આવા કરદાતાને કોઈ પક્ષકારને રકમો ચુકવવાની જવાબદારી ઉદ્ભવી શકે છે. આવો કરદાતા પણ સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવા માટે બંધાયેલ નથી સિવાય કે તે પક્ષકાર/મેળવનાર, જેમ કે કોન્ટ્રાક્ટર, ના ખાતામાં આવી રકમો જમા કરે. આ અગાઉ દર્શાવેલ કલમ ૧૯૪સી પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. કેશ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાના કિસ્સામાં સ્ત્રોત પર ટેક્સ કાપવાની જવાબદારી માત્ર ત્યારે જ ઉદ્ભવે છે જ્યારે ચુકવણી કરવામાં આવે અને મરકન્ટાઈલ સિસ્ટમ અનુસરતા કરદાતાના કિસ્સામાં, જ્યારે તે ચુકવણી મેળવવા માટે હકદાર પક્ષકારના ખાતામાં આવી રકમ જમા કરે છે.

૨૮. કરદાતા અને મેળવનાર જેમ કે કોન્ટ્રાક્ટર વચ્ચેના વિવાદ સાથે સરકારને કોઈ લેવાદેવા નથી. કલમ ૪૦ સહિત સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ અને પ્રકરણ XVII ની જોગવાઈઓ ટેક્સ ઓથોરિટીઓને મેળવનાર/અન્ય કરાર કરનાર પક્ષકારને ચુકવણી કરવાની કરદાતાની જવાબદારીનો નિર્ણય કરવાનો અધિકાર આપતી

નથી. અપીલકર્તાની રજૂઆત, જો સ્વીકારવામાં આવે તો, ચુકવણી કરવાની કરદાતાની જવાબદારી અંગે ટેક્સ ઓથોરિટીઓ દ્વારા નિર્ણય લેવાની જરૂર પડશે. ત્યારબાદ તેમણે ત્રીજા પક્ષકારો પ્રત્યેની તેની જવાબદારી સુનિશ્ચિત કરવા માટે કરદાતાના તમામ રેકૉર્ડની તપાસ કરવી પડશે. ઘણા કેસોમાં આ એક અત્યંત જટિલ કાર્ય હોઈ શકે છે ખાસ કરીને ત્રીજા પક્ષકારની ગેરહાજરીમાં. ત્રીજો પક્ષકાર દાવો ન પણ કરે. પક્ષકારો વિવાદનો ઉકેલ લાવી શકે છે, જો કોઈ હોય તો. આ એક એવી ક્વાયટ છે જે કલમ દ્વારા દૂરથી પણ જરૂરી નથી અથવા વિચારવામાં પણ આવી નથી."

૧૬. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે સમાન વિચાર ધરાવતા મદ્રાસ અને કલકત્તા હાઈકોર્ટોના ચુકાદાઓમાંથી અને સદર ચુકાદાઓમાંથી વ્યાપકપણે ટાંકીને સમર્થન મેળવ્યું હતું.

૧૭. જ્યાં સુધી અલાહાબાદ હાઈકોર્ટના ચુકાદાનો સંબંધ છે, તેનું વાંચન દર્શાવશે કે હાઈકોર્ટે, રકમો અગાઉથી ચુકવી દેવામાં આવી હોવાના તથ્યની નોંધ લીધા પછી, કોઈપણ ચર્ચા વિના, સીધો એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે કલમ ૪૦(એ)(આઈએ) માત્ર ત્યારે જ લાગુ પડશે જ્યારે રકમ 'ચુકવવાપાત્ર' હોય અને ડિપાર્ટમેન્ટની અપીલને એવું કહીને ડિસમિસ કરી હતી કે ઘડવામાં

આવેલ કાયદાકીય પ્રશ્ન વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો ન હતો. નિઃશંકપણે, તેની સામેની સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન આ કોર્ટ દ્વારા શરૂઆતમાં જ ડિસમિસ કરવામાં આવી હતી. જોકે, તેનો અર્થ અલાહાબાદ હાઇકોર્ટના વિચારની પુષ્ટિ કરવાનો રહેશે નહીં (જુઓ વી.એમ. સાલગાઓકર એન્ડ બ્રધર્સ (પી) લિ. વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ, (૨૦૦૦) ૨૪૩ આઇ.ટી.આર. ૩૮૩ અને સુપ્રિમ કોર્ટ એમ્પ્લોઇઝ વેલફેર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૧૯૮૯) ૪ એસ.સી.સી. ૧૮૭.

૧૮. પૂર્વોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે ઠેરવીએ છીએ કે પંજાબ અને હરિયાણા, મદ્રાસ અને કલકત્તા હાઇકોર્ટો દ્વારા અપનાવવામાં આવેલ વિચાર સાચો વિચાર છે અને સી.આઇ.ટી. વિરુદ્ધ વેક્ટર શિપિંગ સર્વિસીસ (પી) લિ., (૨૦૧૩) ૩૫૭ આઇ.ટી.આર. ૬૪૨ માં અલાહાબાદ હાઇકોર્ટના ચુકાદાએ કાયદાકીય પ્રશ્નનો સાચો નિર્ણય કર્યો ન હતો. આમ, જ્યાં સુધી અલાહાબાદ હાઇકોર્ટના ચુકાદાનો સંબંધ છે, અમે તેને રદબાતલ ઠેરવીએ છીએ. પૂર્વોક્ત ચર્ચાના પરિણામો અપીલકર્તા/કરદાતાની વિરુદ્ધમાં પ્રશ્નનો જવાબ આપવાના રહેશે જેથી હાઇકોર્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વિચારને મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૯. અપીલને, તે મુજબ, ખર્ચ સાથે ડિસમિસ કરવામાં આવે છે.

દેવિકા ગુજરાલ

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.